

PLAÇA DE L'ESGLÉSIA, 1-B
08328 ALELLA (BARCELONA)

TEL.: 93 540 48 13
FAX: 93 555 10 40

CORREU@ACTIUM.CAT

Actium[®]

GESTIÓ DEL PATRIMONI
HISTÒRIC I ARQUEOLÒGIC

**Intervenció arqueològica
Hospital de la Santa Creu i
Sant Pau – urbanització
pavellons Sant Rafael i Sant
Leopold
Desembre 2013 – gener 2014**

Barcelona,
Barcelonès

MIQUEL GEA I BULLICH, OSCAR DE CASTRO LÓPEZ
ALELLA, 26 DE MARÇ DE 2014

Memòria

Núm. Exp. Dept. de Cultura: 470 K121 NB-2013-1-10449
Codi Servei d'Arqueologia de Barcelona: 081/13

SUMARI

1.	SITUACIÓ.....	3
2.	MARC GEOGRÀFIC I GEOLÒGIC	3
3.	CONTEXT HISTÒRIC I ARQUEOLÒGIC.....	4
3.1.	Context històric	4
3.2.	Context arqueològic.....	10
4.	MOTIVACIÓ I OBJECTIUS.....	11
5.	FONAMENTS DE DRET	12
6.	TREBALLS REALITZATS.....	12
7.	METODOLOGIA	12
8.	RESULTATS DE LA INTERVENCIÓ.....	13
8.1.	Estructures de l’HSCSP	13
8.2.	Estructures del mas Xifré	14
9.	CONCLUSIONS.....	14
10.	BIBLIOGRAFIA	14

ANNEX 1. DOCUMENTACIÓ ADMINISTRATIVA

ANNEX 2. DOCUMENTACIÓ FOTOGRÀFICA

ANNEX 3. DOCUMENTACIÓ PLANIMÈTRICA

ANNEX 4. UNITATS ESTRATIGRÀFIQUES

FITXA TÈCNICA

Típus d'intervenció	Preventiva
Activitat autoritzada	Control i excavació
Dates autoritzades	Del 2 al 13 de desembre de 2013 i del 10 a l'11 de febrer de 2014
Codi Servei d'Arqueologia de Barcelona	081/13
Núm. Exp. Dept. Cultura	470 K121 NB-2013-1-10449; 470 K121 NB-2014/1-10615
Promoció	Fundació Privada Hospital de la Santa Creu i Sant Pau
Execució de l'obra	SEROM - Serveis, obres i Manteniment, SL
Execució de la intervenció	Actium Patrimoni Cultural, SL
Direcció tècnica	Miquel Gea i Bullich, Oscar de Castro López
Lloc de la intervenció	Hospital de la Santa Creu i Sant Pau – urbanització pavelló de Sant Rafael i Sant Leopold
Població i comarca	Barcelona, El Barcelonès
Coordenades UTM (ETRS89 31N)	X = 431064 / Y = 4584900 / Z = 58 msnm
Paraules clau	Hospital de la Santa Creu i Sant Pau pavelló de Sant Rafael pavelló de Sant Salvador volta de maons canalitzacions segle XIX - XX
Resum	En el control arqueològic de les tasques d'urbanització de la zona compresa entre els pavellons de Sant Rafael i Sant Salvador del Recinte Històric de l'Hospital de la Santa Creu i Sant Pau, ha permès identificar dos dipòsits o aljubs coetanis al moment de construcció del complex hospitalari i la continuació de dos canalitzacions localitzades en una intervenció anterior pertanyents al Mas Xifré.

1. SITUACIÓ

L'Hospital de la Santa Creu i Sant Pau, es troba localitzat al districte d'Horta-Guinardó de Barcelona en la confluència dels districtes de Gràcia i Nou Barris, entre els carrers de Sant Antoni Maria Claret, Sant Quintí, del Mas Casanovas i de Cartagena.

El complex ocupa un total de nou illes de l'eixample, amb l'eix orientat nord-sud, conformant un romb, en direcció al Temple de la Sagrada Família seguint l'avinguda de Gaudí.

Les coordenades UTM (ETRS89, 31N) de la part central del Pavelló de l'Administració són:

$$X = 431064 / Y = 4584900 / Z = 58 \text{ msnm}$$

2. MARC GEOGRÀFIC I GEOLÒGIC

Situada a menys de dos-cents quilòmetres de la frontera amb França, Barcelona és una ciutat oberta al Mediterrani, causant del clima i les temperatures agradables de la capital catalana.

A més del mar, la muntanya també forma part del paisatge de Barcelona. La ciutat, de 100,4 quilòmetres quadrats, està envoltada per la serralada de Collserola a l'oest i la muntanya de Montjuïc, que s'aixeca vora el litoral.

Tot de petit turons, com el de Monterols, el Putget, el Carmel, la Rovira i la Peira, s'aixequen al pla de Barcelona, delimitat per dos rius, el Llobregat al sud i el Besòs al nord¹.

La serra de Collserola, així com els turons de Monterols, el Putget, el Carmel i la Rovira són formats per pissarres i gresos intruïts per granitoides i, localment, per calcàries; totes aquestes roques d'edat paleozoica. Un sistema de falles esglaona aquests conjunts de roques fins a sota el mar.

Als graons més baixos, sobre les roques paleozoiques, hi ha dipòsits més moderns, del Neogen, en concret del Miocè, amb abundats restes fòssils marins que es poden observar a Montjuïc, i del Pliocè, que afloren en petits relleus com el Mont Taber, primigeni assentament romà de la ciutat.

Al pla de Barcelona tots els materials paleozoics, miocens i pliocens són recoberts per dipòsits del Quaternari antic o Plistocè damunt dels quals hi ha materials més recents, del Holocè.

Al peu de la serra de Collserola aquests dipòsits són formats per arrossegalls procedents d'aquests relleus i a la part baixa de la ciutat per dipòsits de platja o d'antigues maresmes, que permeten reconstruir el traçat del litoral en diferents moments del passat. A banda i banda del pla de Barcelona, i separats per Montjuïc, s'estenen els deltes del Llobregat i del Besòs².

¹ Ajuntament de Barcelona, http://w3.bcn.cat/turisme/0,4022,495525130_543993761_1,00.html

² IGC, http://www.iqc.cat/web/files/201010_iqc_racab_plafo_fabra.pdf

El Barri de la Sagrada Família on s'aixeca l'Hospital de la Santa Creu i Sant Pau pertany al Eixample. Està delimitat pel passeig de Sant Joan, la Gran Via de les Corts Catalanes i els carrers Dos de Maig i de Sant Antoni Maria Claret. Limita amb els barris de Dreta de l'Eixample i Fort Pienc, i els districtes de Gràcia, Horta-Guinardó, i Sant Martí.

És un barri de tipus residencial, comercial i de negocis però fins a la segona meitat del segle XX hi hagué una important presència industrial, un exemple és l'antiga Fàbrica Damm. L'antic mercat de la Sagrada Família va ser abans de 1936 la fàbrica de General Motors a Barcelona. I on ara hi ha el poliesportiu municipal, hi havia la fàbrica tèxtil SAFA.

Els eixos comercials més importants es situen a l'entorn del temple, amb les places de la Sagrada Família i la de Gaudí, a l'Avinguda Gaudí, i al mercat de la Sagrada Família entre els carrers Provença, Padilla i Mallorca.

Abans de la guerra civil espanyola, la zona central del barri (Marina/València) era anomenada coma "Poblet", donada la concentració d'habitatges i cases, enmig de una zona més aviat agrícola³.

3. CONTEXT HISTÒRIC I ARQUEOLÒGIC

3.1. Context històric

La gènesi dels barris extramurs⁴

Durant el segle XVIII la relació existent entre la ciutat de Barcelona i els pobles dels voltants era molt intensa. Del portal de Sant Antoni sortia el camí cap a Sants, i del portal de l'Àngel el camí de Gràcia. El trànsit era tan tal que es van instal·lar serveis regulars de cotxes de cavalls. El 1824 es van plantar quatre fileres d'arbres al voltant del vell camí de Gràcia, que es convertí en un passeig tant per als barcelonins com per als graciencs. Més tard, es van construir jardins amb berenadors i locals a l'aire lliure on es feia teatre, balls i concerts de música i atraccions.

Entre el 1854 i el 1856 s'aconsegueix enderrocar les muralles en un curt període de govern progressista, però fins al 1858 no es va permetre de fer un pla per eixamplar urbanísticament la ciutat.

Va ser l'any 1859 quan el consistori barceloní va convocar un concurs de projectes urbanístics, del qual va sorgir guanyador el de l'arquitecte Rovira i Trias. Paral·lelament, el govern central en va encarregar un altre a l'enginyer Ildefons Cerdà, un pla que va imposar per un decret que anul·lava la decisió de l'Ajuntament de Barcelona. Aquella intromissió centralista no va agradar gens a la ciutat, malgrat que establia un projecte millor. El Pla Cerdà aprovat es va rebutjar per la mesura centralista del govern i pel gran nombre d'espais "desaprofitats" en jardins. El seu pla no es destinava, només, a l'espai que avui ocupa el districte de l'Eixample; va plantejar un eixample entre Montjuïc i el riu Besòs, incloent-hi el terme de Sant Martí.

³ Viquipèdia, http://ca.wikipedia.org/wiki/Sagrada_Fam%C3%ADlia_%28Eixample%29, CC, data de consulta 26 de març de 2014

⁴ Extret de <http://www.bcn.cat/historia/>, data de consulta 26 de març de 2014

L'Eixample es va construir en els anys de la industrialització de Catalunya, a la darrereria del segle XIX i començament del XX. La part central, la dreta de l'Eixample, va ser el barri de la burgesia que va introduir a casa seva un estil propi, el modernisme, reflex d'aquell moment. Malgrat concentrar-se en aquesta zona un bon nombre dels edificis significatius, la resta dels que hi havia també a altres barris com el Fort Pienc, la Sagrada Família, Sant Antoni o l'esquerra de l'Eixample, van ser influïts per aquest corrent. Tot l'Eixample constitueix un conjunt arquitectònic modernista únic a Europa.

Cerdà amb el seu pla volia dissenyar una ciutat igualitària, on no es diferenciessin uns barris dels altres per les condicions de vida imposades. Els mateixos serveis es preveien uniformement per a tots els racons.

Es basava en una gran xarxa de carrers perpendiculars i travessers. Tots ells uniformes, excepte dues vies esbiaixades superposades -la Diagonal i la Meridiana- i la Gran Via de les Corts Catalanes. El punt on es trobaven aquests eixos era el gran centre de comunicacions de l'Eixample, en el qual es preveia una gran plaça, la de les Glòries Catalanes. Amb un gran rigor, va preveure el repartiment uniforme de zones de serveis, com ara mercats, centres socials i esglésies, i uns grans parcs de districte.

Les illes no eren ben bé quadrades, ja que, per facilitar la visibilitat, a les cantonades es tallaven els angles en forma de xamfrà. A l'interior de cada una només es permetia construir en un o dos costats, i la resta de l'espai es deixava per al jardí dels veïns. Les cases no havien de tenir més de tres pisos d'alçada (16m.), ni tampoc no havien de ser gaire profundes. Cerdà ho va establir així perquè considerava que la salut dels ciutadans depenia de poder viure en unes cases ben il·luminades per en les quals circulés l'aire net dels jardins que les havien d'envoltar per tot arreu.

Pel que fa als jardins, a més dels arbres dels carrers i els jardins de cada illa de cases, a cada barri es feia un gran parc de quatre a vuit illes d'extensió. A més a més, a la zona del Poblet, avui barri de la Sagrada Família, hi preveia un gran hipòdrom i un gran bosc a l'extrem de llevant de la ciutat, a la riba del Besòs. Igualment es preveien tres hospitals fora de la trama de carrers.

Tot i que en aquell moment era difícil d'imaginar-se l'existència de l'automòbil, es va deixar carrers espaiosos, per on podien circular els carros, els cotxes i els tramvies de cavalls.

La Dreta de l'Eixample va ser el sector on començà a materialitzar-se el projecte d'Ildefons Cerdà. S'estén entre els carrers de Balmes -constituït durant molts anys en barrera, pel pas a cel obert del tren de Sarrià- i el Passeig de Sant Joan, una de les vies muntanya-mar bàsiques del projecte de Cerdà.

El primer grup d'habitatges es va construir a l'actual encreuament dels carrers del Consell de Cent i Roger de Llúria. La Dreta de l'Eixample inicialment acollí algunes implantacions industrials importants, com la fàbrica Elizalde, una de les primeres d'Espanya en fabricar automòbils i motors.

De mica en mica, però, es va convertir en el barri en el qual s'ubicava preferentment la residència burgesa, amb l'esclat artístic del modernisme representat per edificis tan destacats com la Pedrera, la Casa Batlló i la Casa Amatller, entre molts altres.

Juntament amb la residència, i sovint desplaçant-la, l'activitat econòmica terciària s'hi anà localitzant cada vegada amb més força: comerç, oficines, seus d'empreses, cinemes, teatres, etc, especialment a la zona més central (entre Llàúria i Balmes) i entorn el potent eix del Passeig de Gràcia, que seguia l'antic camí que unia la ciutat emmurallada amb el municipi de Gràcia. Aquest eix segueix sent avui el centre del dinamisme econòmic i la projecció comercial de la ciutat.

És a remarcar el fet que la Plaça de Catalunya no estava prevista al Pla Cerdà. Aquest "oblit" quedà corregit per la força dels fets: la seva posició de frontissa entre la ciutat vella i el nou Eixample la constituïa de forma natural en el centre neuràlgic de la ciutat; el pas dels anys no ha fet sinó refermar-ho.

Més enllà del límit de la dreta de l'Eixample, a la part alta, hi ha el barri de la Sagrada Família, que abans es coneixia com el Poblet. El Poblet era un veïnat que durant molts anys es va reduir a camps, amb un petit nucli de cases baixes situades al voltant de l'actual carrer de València. No va arribar a tenir una certa entitat fins als primers anys del segle XX, com a barri obrer a l'entorn de moltes indústries.

El que avui li dona personalitat és el temple de la Sagrada Família. Va ser encarregat com a temple expiatori i es va projectar el 1881 en uns terrenys del terme de Sant Martí, quan al seu voltant tot eren camps. El projecte va ser encarregar inicialment a l'arquitecte Francesc de Paula Villar i el va continuar un jove i llavors poc conegut arquitecte anomenat Antoni Gaudí, que es va fer càrrec de les obres quan tot just es començava a construir la cripta d'estil neogòtic. Actualment el temple és l'obra de Gaudí més coneguda arreu del món i el lloc més visitat pels turistes de la ciutat.

L'avinguda de Gaudí travessa el barri, unint la Sagrada Família amb una altra obra cabdal del modernisme català: l'Hospital de la Santa Creu i Sant Pau, de Lluís Domènech i Montaner. Ambdós edificis declarats Patrimoni de la Humanitat per la UNESCO.

La zona on es construï l'hospital era ocupada per masies i camps de conreu. Entre els masos destaca per la seva proximitat i importància, el mas Xifré, localitzat a la confluència dels carrers Cartagena i Sant Antoni Maria Claret, el mas Casanovas, a la part alta del complex hospitalari al carrer homònim⁵.

⁵ CARME MARTÍN, "Un barri únic al món", en <http://desantacreuasantpau.blogspot.com.es/2012/01/un-barri-unic-al-mon.html>, data de consulta 14 d'octubre de 2013

Finançament de l'Hospital de la Santa Creu i Sant Pau⁶

Pau Gil i Serra va néixer a Barcelona el 30 de desembre de 1816. El seu pare, Pere Gil i Babot, era un comerciant tarragoní, que va ser diputat a les Corts espanyoles de 1836, 1839 i 1843, i que a més va destacar per ser un important home de negocis. Els germans Gil i Serra: Pere, Pau, Claudi i Josep residien a París on participaven en els negocis del seu pare. Les activitats familiars eren molt diverses i d'una gran importància: comerç navilier, constructors de ferrocarrils, fundadors de Catalana de Gas, de la Caixa d'Estalvis i Mont de Pietat de Barcelona, i d'una casa de banca a París.

Pau Gil des de molt jove va viatjar per nombrosos països europeus, adquirint coneixements tècnics i financers alhora que es convertia en un amant de l'art.

Quan el seu germà Pere va morir, va ser Pau qui el va succeir en la direcció de la *Banque Gil* de París i la va dirigir personalment al llarg de la seva vida.

Va aconseguir reunir una gran fortuna. Sempre va mantenir estretes relacions amb la seva terra natal, i potser aquest fet li va fer saber les necessitats hospitalàries que Barcelona tenia en aquell temps.

Pau Gil no va trobar cap membre de la família que volgués succeir-lo en els negocis a la seva mort. És per això que en el seu testament, dictat el 17 de setembre de 1892, es parla de la liquidació de la banca esmentada, i la donació de 4 milions de pessetes per tal de construir un hospital model a Barcelona amb una sola condició, que portés el seu nom patronímic, Sant Pau. Els senyors Joan Ferrer i Vidal i Manuel Maria de Sivate i Llopart, dos barcelonins de nissaga, van ser els escollits per fer de marmessors del seu llegat.

Pau Gil i Serra va morir a París el dia 30 d'abril de 1896. Seguint les instruccions expressades, els marmessors compren un terreny que pertanyia a l'antiga Torre Xifré, en el barri barceloní del Guinardó, propietat de les senyores Maria Marquès de Gironès i Josepa Marquès de Julià, davant el Notari Manuel Borràs de Palau. El 1901, després d'un polèmic concurs, el projecte s'encarrega al prestigiós arquitecte Lluís Domènech i Muntaner. El 15 de gener de 1902 es posà la primera pedra del nou Hospital de Sant Pau.

L'any 1911 s'aturen les obres de l'Hospital perquè s'exhaureix l'import total del llegat de Pau Gil. Amb aquests diners s'havien comprat 36.000 metres quadrats de terreny i construït el gran pavelló d'administració, dos petits pavellons d'observació i reconeixement (Sant Jordi i Santa Apol·lònia), cinc pavellons d'infermeria d'un pis i semisoterrani (Sant Salvador, Sant Leopold, la Puríssima, el Carme, la Mercè), un pavelló d'infermeria de dos pisos i semisoterrani (Mare de Déu de Montserrat), i la Casa d'Operacions (Sant Cosme i Sant Damià).

⁶ Arqueociència Serveis Culturals, SL, *Estudi Històric de l'Hospital de la Santa Creu i Sant Pau*, Manresa, 2006, inèdit

Després d'exhaurir-se el llegat de Pau Gil varis van ser els mecenes que van col·laborar econòmicament, i de forma desinteressada, en la construcció dels nous pavellons de l'Hospital de la Santa Creu i de Sant Pau, donacions i obres que es van portar a terme entre els anys 1914 i 1944.

Entre els més destacats Rafael Rabell i la seva filla Concepció Rabell qui finançaren el pavelló de Sant Rafael. El pavelló de Sant Manuel, es construir gràcies al llegat de Manuel Mariné i Molins. El Dr. Daniel Girona i Llagostera i la seva muller Maria Quintana finançaren el pavelló de Santa Victòria, amb ajuda d'altres inversors menors. El pavelló de l'Assumpció fou pagat per Lluïsa Rabell de Patxot, en memòria de la seva mare Assumpció. El pavelló de Sant Carles i Santa Francesca gràcies al llegat de la senyora Francesca Balart, vídua de Carles Baró. Frederic Benassat i Consol Vives aportaren els diners per la construcció del pavelló de Sant Frederic. El Dr. Francesc Fàbregas i la seva muller Faustina Mata finançaren la construcció del pavelló de Santa Faustina. Finalment el governador civil de Barcelona, Antonio F. de Correa Veglison, donà una quantitat de diners per bastir el pavelló de Sant Antoni, ja a l'any 1944.

La Construcció de l'Hospital⁷

El projecte d'hospital de la Santa Creu i Sant Pau, és en realitat l'exponent d'un projecte d'arquitectura hospitalària basada en formulacions higienistes que havia estat el principal corrent ideològic que impregnava la medicina europea i espanyola des del segle XIX i que es fonamentava en la separació, l'aïllament i un entorn asèptic.

El mateix Lluís Domenech i Montaner es va documentar sobre aquesta corrent de la medicina, amb visites a altres centres de la geografia europea. Però el referent directe és l'Institut Pere Matas de Reus, obra seva portada a terme entre els anys 1897 i 1912 i que reuneix tots els preceptes d'aquesta corrent hospitalària.

El 18 de gener de 1902 es col·locava la primera pedra del que serien els pavellons de l'Hospital de Sant Pau. Assistiren a l'acte els representants de les autoritats civil, militar, municipal i eclesiàstica, de l'Administració de la Junta de l'Hospital de la Santa Creu, de la Casa Provincial de la Caritat i de l'Acadèmia de Medicina.

En aquesta cerimònia es va posar en el forat de la pedra, un tub de vidre commemoratiu de l'esdeveniment que contenia un pergamí policromat firmat pels representants de l'Església, de l'Ajuntament, de l'Administració de l'Hospital de la Santa Creu i Sant Pau, dels diaris locals, dels marmessors de Pau Gil i de Lluís Domènech i Montaner, així com també monedes d'or i plata diverses, i diferents diaris del dia. Oficià la cerimònia el Dr. D. Francisco Pol, Mestre Escuela de la Catedral Basílica, en nom del Cardenal Casañas.

⁷ Per a un estudi més exhaustiu podeu consultar l'estudi històric citat anteriorment.

A l'agost del 1902 el contractista Josep Gabriel començà el moviment de terres de tots els pavellons que pertanyien a l'hospital de Sant Pau. Aquests moviments de terra durarien fins el juny del 1904.

Al març del 1905 el contractista Francesc Vilagut començà la construcció de tots els pavellons que es prolongaria fins el 1910.

Als terrenys adquirits pels marmessors hi havia construïda en aquells moments una antiga bòbila. Domènech i Muntaner exposà la conveniència de posar-la en funcionament per fabricar els maons que servien per a la construcció dels pavellons, en comptes de portar-los de fora. També proposà aprofitar la terra que s'extreia de l'excavació dels soterranis i galeries per a confeccionar dits maons.

Entre el 1909 i 1911 es procedí a la plantació de les primeres espècies vegetals que configurarien el jardí. Bàsicament arbres de tipus caducifoli, til·lers i castanyers, que envoltaven el passeig central, i que al perdre la fulla permeten escalfor al hivern i frescor a l'estiu.

Al 1911 es procedia també al trasllat i muntatge de la façana de l'antiga capella de Santa Marta, ubicada al barri de la Ribera, i que els esforços de la M.I.A. havien aconseguit salvar de l'enderroc i traslladar a l'Hospital, incorporant-la com a façana del pavelló de les cuines.

La construcció de l'Hospital estigué acompanyada d'una important campanya propagandística en contra, duta a terme especialment des de la premsa, on apareixien caricatures i sàtires constantment, contra les figures dels marmessors i especialment contra la figura de Domènech i Muntaner.

La distribució en pavellons resultava prou xocant als barcelonins que tot i els esforços per modernitzar-se només estaven familiaritzats amb els hospitals de tipus "escorialescs"; la concentració de serveis i comunicacions sota terra els devia ser inconcebible. Per contra, per part de la classe mèdica tot eren elogis, el nou edifici no tan sols permetia aplicar els avenços mèdics, sinó que el malalt es recuperés en un ambient de pau i benestar, molt proper al dels balnearis burgesos.

Els pavellons previstos per l'Hospital de Sant Pau serien 10, que rebrien una identificació feta per un número romà, acompanyada de la lletra de la seva situació topogràfica "E", "O", depenent si s'aixecava a l'Est o a l'Oest. Posteriorment, quan l'Administració de l'Hospital de la Santa Creu absorbí la totalitat dels pavellons, se'ls atorgaren noms de sants. Fins a l'actualitat, no s'ha pogut esbrinar si el nom dels sants atorgats a cada pavelló responen a algun tipus de lògica, o bé foren atorgats per decisió arbitrària.

El 25 d'abril de 1913, la Junta Administrativa de Santa Creu, amb l'aprovació de la marmessoria de Pau Gil, entrava en possessió dels terrenys i pavellons aixecats fins al moment, amb la condició de continuar la construcció i encarregar-se de la posada en marxa i l'administració.

3.2. Context arqueològic.

Són varies les intervencions arqueològiques efectuades al complex hospitalari i entorn proper. D'entre aquestes cal destacar les efectuades en diverses fases prèvies a l'actual obra:

- L'any 2009 i sota la direcció de Daniel Vázquez es va realitzar un control i seguiment arqueològic de les obres realitzades en el recinte de l'Hospital de la Santa Creu i Sant Pau⁸ i als carrers que l'envolten (Sant Antoni M. Claret 167-171, carrer de Sant Quintí, 55-95, carrer del Mas Casanovas 70-90 i carrer de Cartagena, 334-372), donant un resultat positiu quant a la documentació de restes arqueològiques:⁹

D'aquesta intervenció de l'any 2009 tenim evidències de cronologia d'època romana tardorepublicana/altoimperial, amb nivells de formació natural però amb presència de material ceràmic ibèric i romà i nivells de formació antròpica amb materials altoimperials.

La presència d'aquests nivells fa pensar en la possible existència d'una petita unitat d'explotació agrícola o assentament rural, ja sigui en aquesta mateixa zona o en les proximitats, en cronologies d'època tardo-republicana.

Pels materials recuperats, sembla que ens trobarien davant d'unes estructures en la plana de clara tradició ibèrica.

També es van documentar estructures anteriors a la construcció de l'Hospital, com una estructura d'ús agrari amortitzada al segle XIX (sitja), i també edificacions posteriors a la sitja i anteriors a l'edificació de l'Hospital, com són algunes fonamentacions, una pavimentació, clavegueres i un pou cec, pròpies d'una edificació d'hàbitat.

En aquesta intervenció també van ser localitzades tres inhumacions corresponents a tres tipus de ritual ben diferenciats: enterrament primari en estructura contenidora (tipus taüt), enterrament primari en fossa simple i enterrament secundari. Malgrat tot, la manca d'una estratigrafia clara no va permetre situar cronològicament els tres enterraments.¹⁰

- L'any 2011 es va portar a terme una intervenció arqueològica al voltant del pavelló de l'Administració on es van localitzar tot un seguit d'estructures de diversa cronologia. Entre aquestes cal destacar la presència de cinc sitges amb un ventall cronològic des d'època ibèrica a època romana. Algunes d'elles es troben alineades amb la localitzada a la present intervenció.

⁸ En endavant HSCSP

⁹ Daniel Vázquez, "Informe de la intervenció arqueològica preventiva a l'Hospital de la Santa Creu i Sant Pau, (Barcelona, el Barcelonès), setembre – desembre de 2009", Codi 097/07, CODEX, Barcelona, 2010, inèdit

¹⁰ Paz Balaguer Nadal, "Intervenció antropològica a l'Hospital de la Santa Creu i Sant Pau", ESTRATS, 2009, inèdit

Coetànies del complex hospitalari són un seguit d'estructures relacionades amb la canalització d'aigües, de la mateixa factura que les documentades en els treballs actuals a l'interior del recinte.

Altres estructures són d'una cronologia anterior a l'actual edifici i relacionades també amb la conducció d'aigua¹¹.

- L'any 2012 amb motiu de les obres de rehabilitació del Pavelló de l'Administració de l'HSCSP, van ser identificades nombroses canalitzacions i dipòsits amortitzats, pertanyents al complex hospitalari, així com dos sitges i una estructura indeterminada d'època ibèrica. El material ceràmic recuperat ens situa entorn la segona meitat del segle II, primera meitat del segle I aC.¹²
- L'any 2013 amb motiu de les obres de construcció d'un sistema de bescanviadors geotèrmics a tot el recinte històric de l'HSCSP, s'han identificat un seguit d'estructures de diverses cronologies. Estructures coetànies a la construcció de l'Hospital i que formen part d'ell (clavegueres, contraforts...), estructures de l'antic Mas Xifré (s. XVIII-XIX), enderrocades per a la construcció del complex hospitalari; i una sitja d'època ibèrica (s. III – I aC), similar a les documentades en altres intervencions a la zona
- El mateix any 2013, en les tasques de control i excavació arqueològica vinculades al projecte d'obra de rebaix i construcció d'un auditori a l'entrada principal de l'edifici del Pavelló de l'Administració es va localitzar els fonaments i el canal d'una font ornamental corresponent al Mas Xifré i dos trams de col·lector de la xarxa de clavegueram del Pavelló de l'administració¹³.
- El mateix any diverses intervencions al recinte històric han donat resultats similars: estructures del mas Xifré i estructures del complex hospitalari.

4. MOTIVACIÓ I OBJECTIUS

La intervenció es motivada pel Projecte bàsic d'urbanització del recinte modernista del Hospital de la Santa Creu i Sant Pau de Barcelona, Fase 05 – Urbanització Pavellons de Sant Salvador i Sant Rafael que preveu una intervenció basada en la recuperació dels màxim elements que configuraven l'espai públic original, i només proposa una nova organització del sistema de paviments i jardins per tal d'adequar-se als futurs usos del recinte.

¹¹ Isabel Pereira Hernández, "Informe de la intervenció arqueològica preventiva a l'Hospital de la Santa Creu i Sant Pau, Barcelona, el Barcelonès", CODEX, Barcelona, 2011, inèdit

¹² Oscar de Castro López, Esteve Nadal Roma, "Memòria científica. Intervenció arqueològica a l'Hospital de la Santa Creu i Sant Pau, Pavelló de l'Administració. carrer de Sant Antoni Maria Claret, 167-171 / carrer de Sant Quintí, 55-95 / carrer del Mas Casanovas, 70-90 i carrer de Cartagena, 334-372, Barcelona, el Barcelonès", ACTIUM, Alella, 2012, inèdit

¹³ Esteve Nadal i Roma, Oscar de Castro López, "Memòria científica. Intervenció arqueològica a l'Hospital de la Santa Creu i Sant Pau, Pavelló de l'Administració – Sales Annexes, carrer de Sant Antoni Maria Claret, 167-171 / carrer de Sant Quintí, 55-95 / carrer del Mas Casanovas, 70-90 i carrer de Cartagena, 334-372, Barcelona, el Barcelonès", ACTIUM, Alella, 2013, inèdit

L'aparició de restes arqueològiques en anteriors fases constructives i la catalogació de l'edifici com a BCIN i com a patrimoni mundial per la UNESCO reafirmen la necessitat d'un control arqueològic.

5. FONAMENTS DE DRET

La intervenció és de caràcter preventiu, atenent la Llei 9/1993 30 de setembre del Patrimoni Cultural Català (DOGC 1807 de l'11 d'octubre de 1993) i el Decret 78/2002 de 5 de març del Reglament de protecció del patrimoni arqueològic i paleontològic (DOGC 3594 de 13 de març de 2002).

El conjunt arquitectònic està declarat Monument Històric Artístic d'Interès Nacional pel Reial Decret 1719/1978; 19/05 BOE 1978.07.08 i amb la fitxa 716 del Catàleg del Patrimoni Històric Artístic de la ciutat de Barcelona.

Ha estat declarat Patrimoni Mundial per la UNESCO amb l'expedient 804-2 de 4 desembre de 1997.

6. TREBALLS REALITZATS

El control arqueològic del moviments de terres han estat portats a terme amb mitjans mecànics amb màquina giratòria amb pala de diverses mides i de forma manual amb personal de l'empresa constructora.

La zona d'intervenció es situa en la part oriental del recinte modernista, entre els pavellons de Sant Rafael i Sant Salvador, en una zona on, en anteriors intervencions, foren identificades diverses estructures arqueològiques del segle XIX i una sitja d'època ibèrica (Codi Servei d'Arqueologia de Barcelona 015/13, Núm. Exp. Dept. Cultura 437 K121 NB-2013-1-9494).

Les estructures afectades per les tasques d'excavació van comportar un informe d'afectació per sol·licitar el seu desmuntatge parcial, obtenint resolució favorable (núm. sol·licitud 10615)

7. METODOLOGIA

Registre estratigràfic

La metodologia utilitzada per aquesta intervenció es basa en el mètode de registre Harris / Carandini, que consisteix en el registre objectiu i en la documentació exhaustiva de restes i estrats, utilitzant per això un model de fitxes específiques.

Topografia i planimetria

Les restes s'han vinculat geogràficament amb les coordenades UTM (ETRS89), per tal de documentar i facilitar la interpretació de la seqüència estratigràfica. La topografia i la planimetria han estat tractats informàticament amb programari CAD i SIG.

Documentació fotogràfica

Per tal de deixar una constància visual dels treballs realitzats, així com de les restes aparegudes, s'ha realitzat un registre fotogràfic exhaustiu en format digital d'alta resolució.

8. RESULTATS DE LA INTERVENCIÓ

Les restes arqueològiques identificades i documentades corresponen a dos dipòsits del mateix moment constructiu del complex hospitalari i dos canalitzacions anteriors a l'HSCSP, molt probablement pertanyents al mas Xifré.

8.1. Estructures de l'HSCSP

El dipòsit UE **110**, identificat en la intervenció 05/13 (437 K121 NB-2013-1-9494) seccionant una sitja ibèrica (UE 141)¹⁴, és de planta circular de 1.72 m de diàmetre, cobert amb volta de maons i lligat amb morter i ciment¹⁵. Dos nervadures reforcen la volta que conté una obertura a la part superior lleugerament desviada respecte al centre de la volta. L'obertura és de 0.57 x 0.60 m. Per altra banda, al cantó de ponent una canalització feta a base de maons de 15 x 21 actua a mode de sobreeixidor. Una altra obertura, a llevant semblaria haver estat el canal d'entrada de les aigües. Malauradament aquesta canalització fou afectada en alguna obra anterior.

El segon dipòsit documentat (UE **112**) es molt més gran que l'anterior. Només s'ha documentat el pou d'accés que en aquest cas no recolza directament sobre la volta. El pou amida 1.60 x 0.90 m. Les parets i la coberta són fets a base de maons a trencajunt.

Tot i no conèixer el diàmetre i la fondària de l'estructura, aquesta és molt similar a la UE 142 de la intervenció 025/12 (Núm. Exp. Dept. Cultura: 437 K121 NB 2012/3-8541). En aquell cas l'estructura tenia un diàmetre de 2.5 m i una fondària de prop de 3 metres.

Com a hipòtesi més factible, sembla tractar-se de dipòsits de recollida d'aigües fecals. Aquestes estructures són recurrents en tot el complex hospitalari formant part del projecte original de Domenech i Muntaner.

(...) Cada grupo de escusados en cada pabellón evacua directamente en un depósito (...)
situado al exterior del edificio y enterrado en el suelo del jardín anejo con el objeto de que la tierra pueda ocluir las emanaciones que transpiren por sus paredes (...)
*estas conducciones deben estar completamente aisladas del resto de drenajes subterráneos.*¹⁶

¹⁴ Intervenció en fase d'estudi

¹⁵ Tot i que l'estructura es troba només localitzada en planta coneixem la seva fondària gràcies a l'excavació de la sitja UE 141 de la intervenció 05/13. El dipòsit UE 110 assoleix uns 2.5 metres de fondària

¹⁶ "Proyecto de Hospitales de la Santa Cruz y San Pablo, Tomo III: Programa, Memoria. Pliego de Condiciones." AHSCSP. Tomo III. Serie. Obras del nuevo hospital. Tema: Proyectos. Pliego de Condiciones. Programas. Memorias. 1903-1916, citat en "Estudi Històric de l'Hospital de la Santa Creu i Sant Pau", Arqueociència Serveis Culturals, SL, Manresa, 2006, inèdit

8.2. Estructures del mas Xifré

Es tracta de dos estructures obrades amb pedres lligades amb morter que corresponen a la continuació de les canalitzacions identificades en la intervenció 437 K121 NB-2013-1-9494 i que van ser afectades parcialment per les obres en curs, raó per la qual s'ha fet servir les mateixes unitats estratigràfiques. La seva cronologia relativa es situa entorn a la segona meitat del segle XIX.

La UE **145** es tracta de la part superior d'una canalització de ceràmica de 15 cm de diàmetre interior que s'adreça el direcció Nord – Sud, amb una lleugera inclinació. Es troba lligada amb un bloc compacte de pedres lligades amb morter blanc d'estructura sòlida.

La UE **146** també es va identificar com una canalització, en localitzar-se un tub ceràmic de 0.15 cm de diàmetre al seu interior. A l'igual que la UE 145 aquesta s'adreça des de el pavelló de Sant Rafael, al nord, cap al pavelló de Sant Leopold, al sud.

Ambdues estructures poden estar relacionades amb la bassa monumental localitzada en la intervenció 437 K121 NB-2013-1-9494, podent-se tractar de canalitzacions que abastien d'aigua la bassa.

9. CONCLUSIONS

En les tasques de control arqueològic de les obres d'urbanització de l'àrea compresa entre els pavellons de Sant Leopold i Sant Rafael, al complex històric de l'Hospital de la Santa Creu i Sant Pau, han estat identificades dos estructures muràries que corresponen a canalitzacions relacionades amb el mas Xifré (anterior a la construcció de l'HSCSP) i dos dipòsits o aljubs contemporanis a la construcció modernista.

10. BIBLIOGRAFIA

Arqueociència Serveis Culturals, SL, *Estudi Històric de l'Hospital de la Santa Creu i Sant Pau*, Manresa, 2006, inèdit

Daniel Vázquez, "Informe de la intervenció arqueològica preventiva a l'Hospital de la Santa Creu i Sant Pau, (Barcelona, el Barcelonès), setembre – desembre de 2009", Codi 097/07, CODEX, Barcelona, 2010, inèdit

Esteve Nadal i Roma, Oscar de Castro López, "Memòria científica. Intervenció arqueològica a l'Hospital de la Santa Creu i Sant Pau, Pavelló de l'Administració – Sales Annexes, carrer de Sant Antoni Maria Claret, 167-171 / carrer de Sant Quintí, 55-95 / carrer del Mas Casanovas, 70-90 i carrer de Cartagena, 334-372, Barcelona, el Barcelonès", ACTIUM, Alella, 2013, inèdit

Intervenció arqueològica

Hospital de la Santa Creu i Sant Pau – urbanització pavelló
de Sant Rafael i Sant Leopold
Barcelona, El Barcelonès

Actium®

Isabel Pereira Hernández, “Informe de la intervenció arqueològica preventiva a l’Hospital de la Santa Creu i Sant Pau, Barcelona, el Barcelonès”, CODEX, Barcelona, 2011, inèdit

Oscar de Castro López, Esteve Nadal Roma, “Memòria científica. Intervenció arqueològica a l’Hospital de la Santa Creu i Sant Pau, Pavelló de l’Administració. carrer de Sant Antoni Maria Claret, 167-171 / carrer de Sant Quintí, 55-95 / carrer del Mas Casanovas, 70-90 i carrer de Cartagena, 334-372, Barcelona, el Barcelonès”, ACTIUM, Alella, 2012, inèdit

Paz Balaguer Nadal, “Intervenció antropològica a l’Hospital de la Santa Creu i Sant Pau”, ESTRATS, 2009, inèdit

Intervenció arqueològica

Hospital de la Santa Creu i Sant Pau – urbanització pavelló
de Sant Rafael i Sant Leopold
Barcelona, El Barcelonès

Actium[®]

ANNEX 1. DOCUMENTACIÓ ADMINISTRATIVA

Expedient R/N 470 K121 NB-2013-1-10449: d'autorització de la intervenció arqueològica preventiva de control a: Hospital de la Santa Creu i Sant Pau (urbanització pavellons Sant Rafael i Sant Leopold), Barcelona (Barcelonès), segons el procediment establert en l'article 14 i següents del Decret 78/2002, de 5 de març de 2002, del Reglament de protecció del patrimoni arqueològic i paleontològic.

Fets

1. En data 28 de novembre de 2013 (registre d'entrada núm. 1725/0401E) els senyors Jordi Bachs Ferrer, gerent de la Fundació Privada de l'Hospital de la Santa Creu i Sant Pau, i Josep Lluís Alay, director de Patrimoni, Museus i Arxius de l'Ajuntament de Barcelona, van sol·licitar una intervenció de control i excavació arqueològica al subsòl del recinte històric de l'Hospital de la Santa Creu i Sant Pau (pavelló de Sant Rafael i pavelló de Sant Leopold) de Barcelona (Barcelonès), sota la direcció de Miquel Gea Bullich, del 2 al 13 de desembre de 2013.
2. El dia 29 de novembre de 2013 la tècnica arqueòloga dels Serveis Territorials a Barcelona va emetre informe favorable sobre la sol·licitud esmentada.
3. El dia 29 de novembre de 2013 el Servei d'Arqueologia i Paleontologia va proposar autoritzar la intervenció.

Motivació

Projecte d'urbanització al voltant dels pavellons de Sant Rafael i Sant Leopold del recinte històric de l'Hospital de la Santa Creu i Sant Pau de Barcelona.

Fonaments de dret

1. Article 47 i següents de la Llei 9/1993, de 30 de setembre, del patrimoni cultural català (DOGC núm. 1807).
2. Decret 78/2002, de 5 de març de 2002, del Reglament de protecció del patrimoni arqueològic i paleontològic (DOGC núm. 3594).
3. Decret 304/2011, de 29 de març, de reestructuració del Departament de Cultura (DOGC núm. 5849, de 31.3.2011); i Resolució CMC/254/2010, de 8 de gener, de delegació de competències de la persona titular de la Direcció General del Patrimoni Cultural en les persones directores dels Serveis Territorials del Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació (DOGC núm. 5566, de 12.2.2010).

Resolució

Per tot això, **resolc**:

1. **Autoritzar** una intervenció arqueològica preventiva d'acord amb les següents dades i condicions:

Lloc de la intervenció: Hospital de la Santa Creu i Sant Pau (urbanització pavellons Sant Rafael i Sant Leopold), Barcelona (Barcelonès).

Persona o institució autoritzada: Fundació Privada de l'Hospital de la Santa Creu i Sant Pau.

Direcció de la intervenció arqueològica: Miquel Gea Bullich (ACTIUM).

Activitat autoritzada: control.

Termini de realització de la intervenció: del 2 al 13 de desembre de 2013.

Lloc de dipòsit provisional de les restes: Museu d'Història de Barcelona.

La intervenció arqueològica o paleontològica autoritzada haurà de ser realitzada d'acord amb les disposicions de la Llei 9/1993, del patrimoni cultural català, i del Decret 78/2002, del Reglament de protecció del patrimoni arqueològic i paleontològic, així com en els termes descrits en la documentació presentada per a la tramitació de l'expedient.

El termini de dos anys previst per a la presentació de la memòria, s'entendrà que comença a comptar a partir del dia en què ha finalitzat la intervenció.

2. Notificar aquesta resolució, que no exhaureix la via administrativa, a la persona o entitat interessada i comunicar-li que contra aquesta pot interposar-hi recurs d'alçada davant el conseller de Cultura, en el termini d'un mes a comptar de l'endemà de la recepció d'aquesta notificació.

Notificar, així mateix, aquesta resolució a l'ajuntament del municipi afectat, i comunicar-li que contra aquesta pot interposar-hi recurs contenciós administratiu davant el Tribunal Superior de Justícia de Catalunya, en el termini de dos mesos a comptar de l'endemà de la recepció d'aquesta notificació. Potestativament, dins el mateix termini, podrà efectuar el requeriment previ previst a l'article 44 de la Llei 29/1998, de 13 de juliol, de la jurisdicció contenciosa administrativa.

P.d. Resolució CMC/254/2010, DOGC 12.2.2010

La directora

M. Àngels Torras Ripoll
Barcelona, 29 de novembre de 2013

Expedient 470 K121 NB-2014/1-10615 sobre l'autorització d'excavació arqueològica preventiva i tractament de restes arqueològiques no extretes a: Hospital de la Santa Creu i Sant Pau (urbanització pavellons Sant Rafael i Sant Leopold) a Barcelona (Barcelonès), segons el procediment establert en l'article 30 i següents del Decret 78/2002, de 5 de març de 2002, del Reglament de protecció del patrimoni arqueològic i paleontològic.

Antecedents

1. Del 2 al 13 de desembre de 2013 es va autoritzar a la Fundació Privada de l'Hospital de la Santa Creu i Sant Pau la intervenció arqueològica preventiva de control i excavació a l'Hospital de la Santa Creu i Sant Pau (urbanització del pavelló de Sant Rafael i del pavelló de Sant Leopold), sota la direcció de Miquel Gea Bullich (Actium)..

FETS

1. En data 5 de febrer de 2014 (registre d'entrada núm. 000171/0401E) els senyors Jordi Bachs Ferrer, gerent de la Fundació Privada de l'Hospital de la Santa Creu i Sant Pau, i Josep Lluís Alay, director de Patrimoni, Museus i Arxius de l'Ajuntament de Barcelona, van sol·licitar una autorització d'excavació arqueològica preventiva al subsòl del recinte històric de l'Hospital de la Santa Creu i Sant Pau (pavelló de Sant Rafael i pavelló de Sant Leopold) de Barcelona (Barcelonès), i un tractament de restes arqueològiques no extretes, s'adjunta informe d'afectació d'estructures, sota la direcció de l'arqueòleg Oscar de Castro López (ACTIUM SL), del 10 a l'11 de febrer de 2014.
2. Les estructures arqueològiques per les quals es sol·licita l'eliminació total o parcial, segons s'escaigui, son les següents:

UE 110 Dipòsit	Segle XX	eliminació parcial
UE 111 Canalització	Segle XX	eliminació total
UE 112 Pou d'accés dipòsit	Segle XX	eliminació parcial
3. En data 7 de febrer de 2014 el tècnic arqueòleg dels Serveis Territorials de Cultura a Barcelona va informar favorablement l'esmentada sol·licitud, atès que les restes arqueològiques proposades per al seu tractament han estat correctament excavades i exhaustivament documentades salvant-ne els seus valors culturals.
4. En data 7 de febrer de 2014, el Servei d'Arqueologia i Paleontologia, analitzats els diferents informes, proposa autoritzar la intervenció i el tractament de restes arqueològiques no extretes sol·licitat.

Motivació

Projecte d'urbanització al voltant dels pavellons de Sant Rafael i Sant Leopold del recinte històric de l'Hospital de la Santa Creu i Sant Pau de Barcelona.

Fonaments de dret

1. Article 47 i següents de la Llei 9/1993, de 30 de setembre, del patrimoni cultural català (DOGC núm. 1807, d'11.10.1993).
2. Article 30 i següents del Decret 78/2002, de 5 de març, del Reglament de protecció del patrimoni arqueològic i paleontològic (DOGC núm. 3594, de 13.3.2002).

Resolució

Per tot això, **resolc:**

1. **Autoritzar**, una intervenció arqueològica preventiva i un tractament de restes arqueològiques no extretes amb les següents dades i condicions:

Persona o institució autoritzada: Jordi Bachs Ferrer, gerent de la Fundació Privada de l'Hospital de la Santa Creu i Sant Pau, i Josep Lluís Alay, director de Patrimoni, Museus i Arxius de l'Ajuntament de Barcelona.

Lloc de la intervenció: Hospital de la Santa Creu i Sant Pau (urbanització pavellons Sant Rafael i Sant Leopold)

Direcció de la intervenció arqueològica: Òscar de Castro López (ACTIUM).

Activitat autoritzada: excavació, desmuntatge i eliminació total o parcial, segons s'escaigui, de les estructures relacionades al punt 2 dels fets.

Termini de realització: del 10 a l'11 de febrer de 2014.

Lloc de dipòsit provisional: Museu d'Història de Barcelona.

La intervenció arqueològica preventiva i el tractament de restes arqueològiques no extretes autoritzats hauran de ser realitzats en els termes descrits en la documentació presentada per a la tramitació de l'expedient i d'acord amb les disposicions de la Llei 9/1993, del patrimoni cultural català, i del Decret 78/2002, del reglament de protecció del patrimoni arqueològic i paleontològic.

El termini de dos anys previst per a la presentació de la memòria, s'entendrà que comença a comptar a partir del dia en què ha finalitzat la intervenció.

2. Notificar aquesta resolució, que no exhaureix la via administrativa, a la persona o entitat interessada i comunicar-li que contra aquesta pot interposar-hi recurs d'alçada davant el conseller de Cultura, en el termini d'un mes a comptar de l'endemà de la recepció d'aquesta notificació.

Notificar, així mateix, aquesta resolució a l'ajuntament del municipi afectat, i comunicar-li que contra aquesta pot interposar-hi recurs contenciós administratiu davant el Tribunal Superior de Justícia de Catalunya, en el termini de dos mesos a comptar de l'endemà de la recepció d'aquesta notificació. Potestativament, dins el mateix termini, podrà efectuar el requeriment previ previst a l'article 44 de la Llei 29/1998, de 13 de juliol, de la jurisdicció contenciosa administrativa.

Barcelona, 7 de febrer de 2014

Joan Pluma i Vilanova
Director general d'Arxius, Biblioteques, Museus i Patrimoni

Intervenció arqueològica

Hospital de la Santa Creu i Sant Pau – urbanització pavelló
de Sant Rafael i Sant Leopold
Barcelona, El Barcelonès

Actium®

ANNEX 2. DOCUMENTACIÓ FOTOGRÀFICA

Intervenció arqueològica

Hospital de la Santa Creu i Sant Pau – urbanització pavelló
de Sant Rafael i Sant Leopold
Barcelona, El Barcelonès

FOTO 1. Situació inicial de la intervenció

FOTO 2. Situació inicial de la intervenció

FOTO 3. Inici de les tasques d'excavació

FOTO 4. Tasques d'excavació al voltant del pavelló de Sant Leopold

Intervenció arqueològica

Hospital de la Santa Creu i Sant Pau – urbanització pavelló
de Sant Rafael i Sant Leopold
Barcelona, El Barcelonès

FOTO 5. Tasques d'excavació al voltant del pavelló de Sant Rafael

FOTO 6. Estat final de les tasques d'excavació al voltant del pavelló de Sant Rafael

FOTO 7. Estat final de les tasques d'excavació al voltant del pavelló de Sant Leopold

FOTO 8. Estructures UE 145 i 146 en la rasa al voltant del pavelló de Sant Leopold

Intervenció arqueològica

Hospital de la Santa Creu i Sant Pau – urbanització pavelló
de Sant Rafael i Sant Leopold
Barcelona, El Barcelonès

FOTO 9. Estructures UE 145 i 146 en la rasa al voltant del pavelló de Sant Leopold

FOTO 10. Estructures UE 145 (en primer terme) i UE 146 (en segon terme)

FOTO 11. Estructura UE 112 localitzada al tocar del pavelló de Sant Rafael

FOTO 12. Estructura UE 112 localitzada al tocar del pavelló de Sant Rafael

Intervenció arqueològica

Hospital de la Santa Creu i Sant Pau – urbanització pavelló
de Sant Rafael i Sant Leopold
Barcelona, El Barcelonès

FOTO 13. Estructura UE 110 localitzada a tocar del pavelló de Sant Leopold

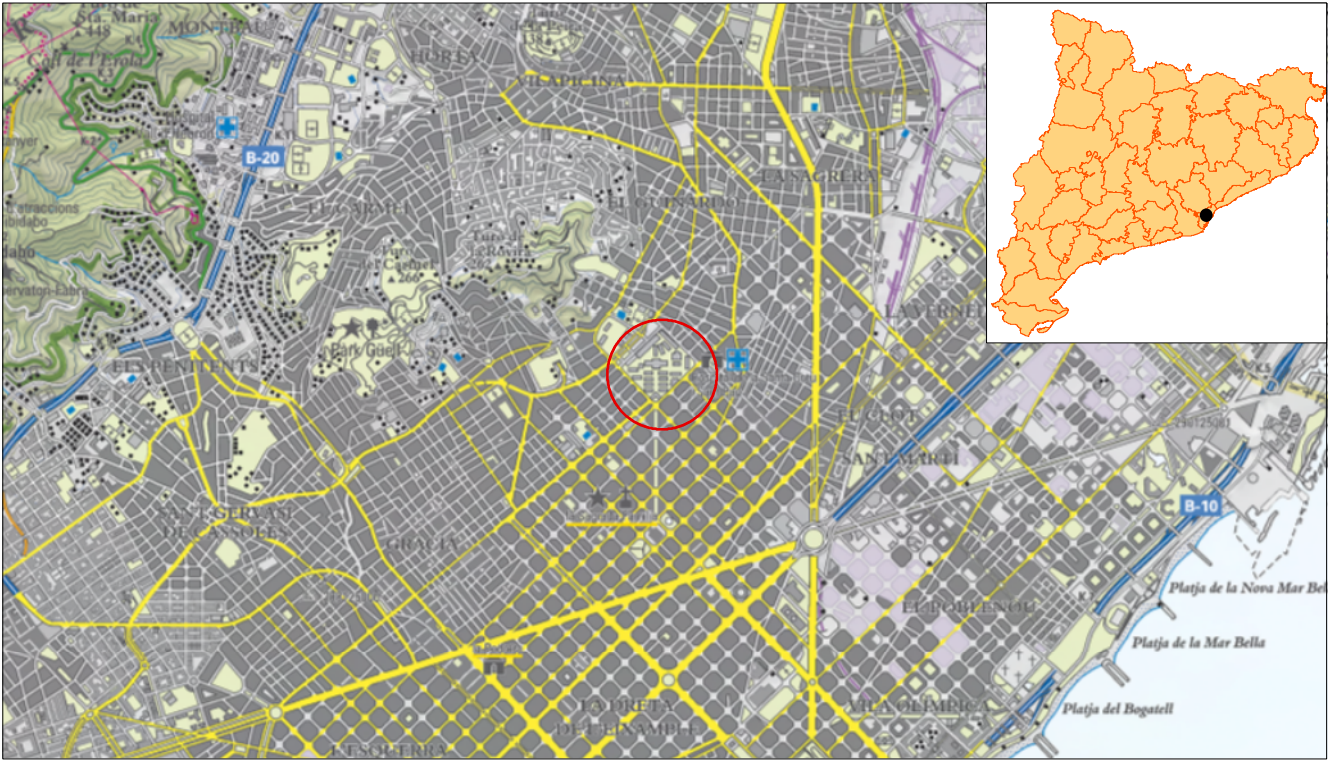
FOTO 14. Estructura UE 110 localitzada a tocar del pavelló de Sant Leopold

Intervenció arqueològica

Hospital de la Santa Creu i Sant Pau – urbanització pavelló
de Sant Rafael i Sant Leopold
Barcelona, El Barcelonès

Actium®

ANNEX 3. DOCUMENTACIÓ PLANIMÈTRICA

Mapa topogràfic 1:50.000

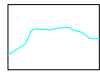

Ortofotomatge 1:2.500

INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA Hospital de la Santa Creu i Sant Pau - urbanització pavellons Sant Rafael i Sant Leopold. Barcelona, el Barcelonès	TÍTOL DEL PLÀNOL Situació de la Intervenció			CODI ICUB 081/13	NÚM. PLÀNOL 1
PROMOCIÓ I FINANÇAMENT Fundació Privada Hospital de la Santa Creu i Sant Pau	DIRECCIÓ TÈCNICA Miquel Gea i Bullich	ESCALA 1:50.000 1:5.000	DATA 01/2014		

Llegenda Gràfica

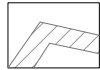
LÍMITS

Límit de morter / empremta

Límit d'excavació arqueològica / rasa

Límit d'edificació

Projecció hipotètica

Límit rebaix obra

ESTRUCTURES

Murs

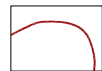
Paviment de maons

Paviment de rajoles

Canalitzacions de maons

Retalls - estructures negatives

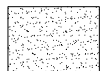
MATERIALS CONSTRUCTIUS

Pedra

Maó massís

Morter de calç

Formigó

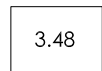
TEXT

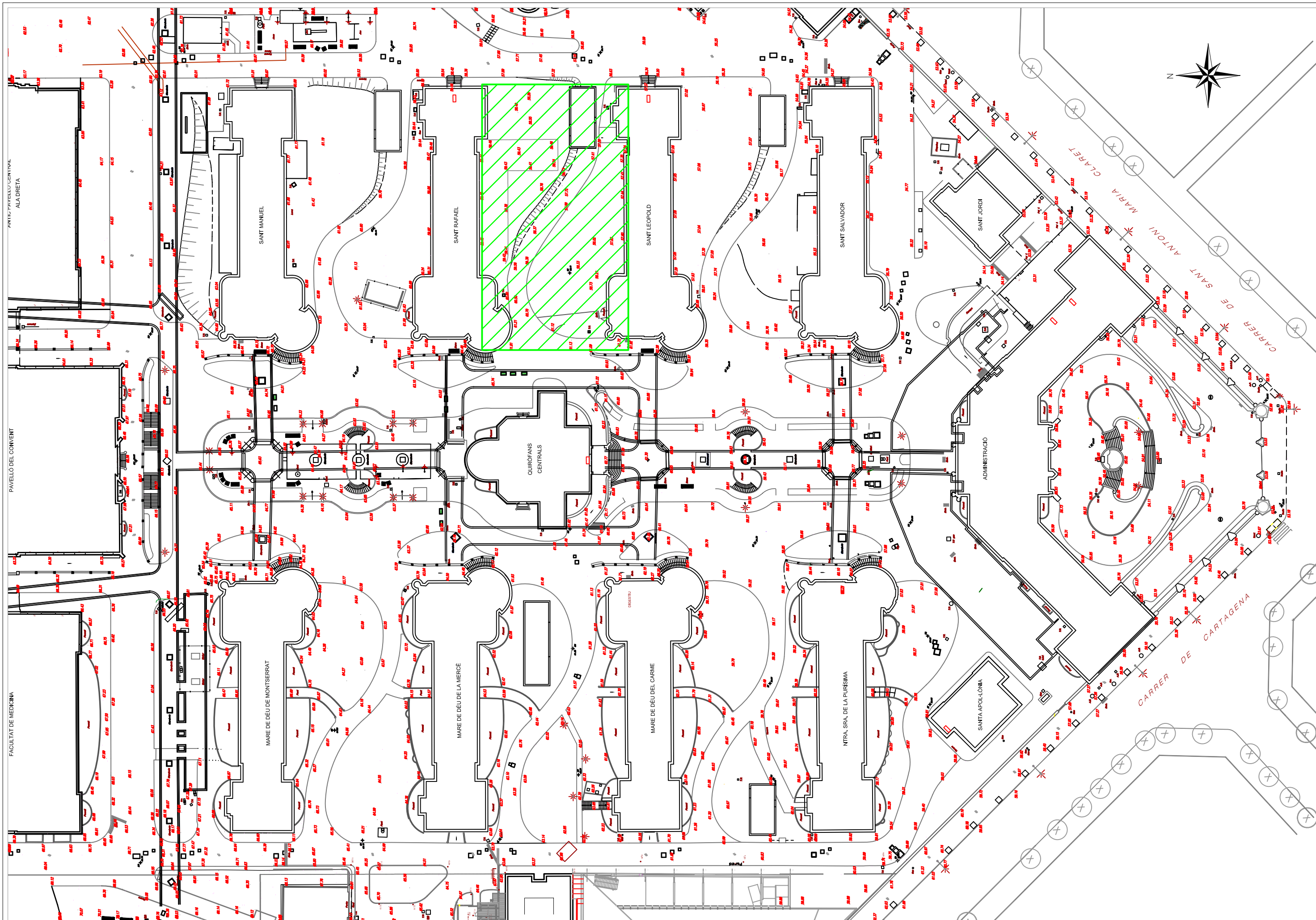
Unitats estratigràfiques positives

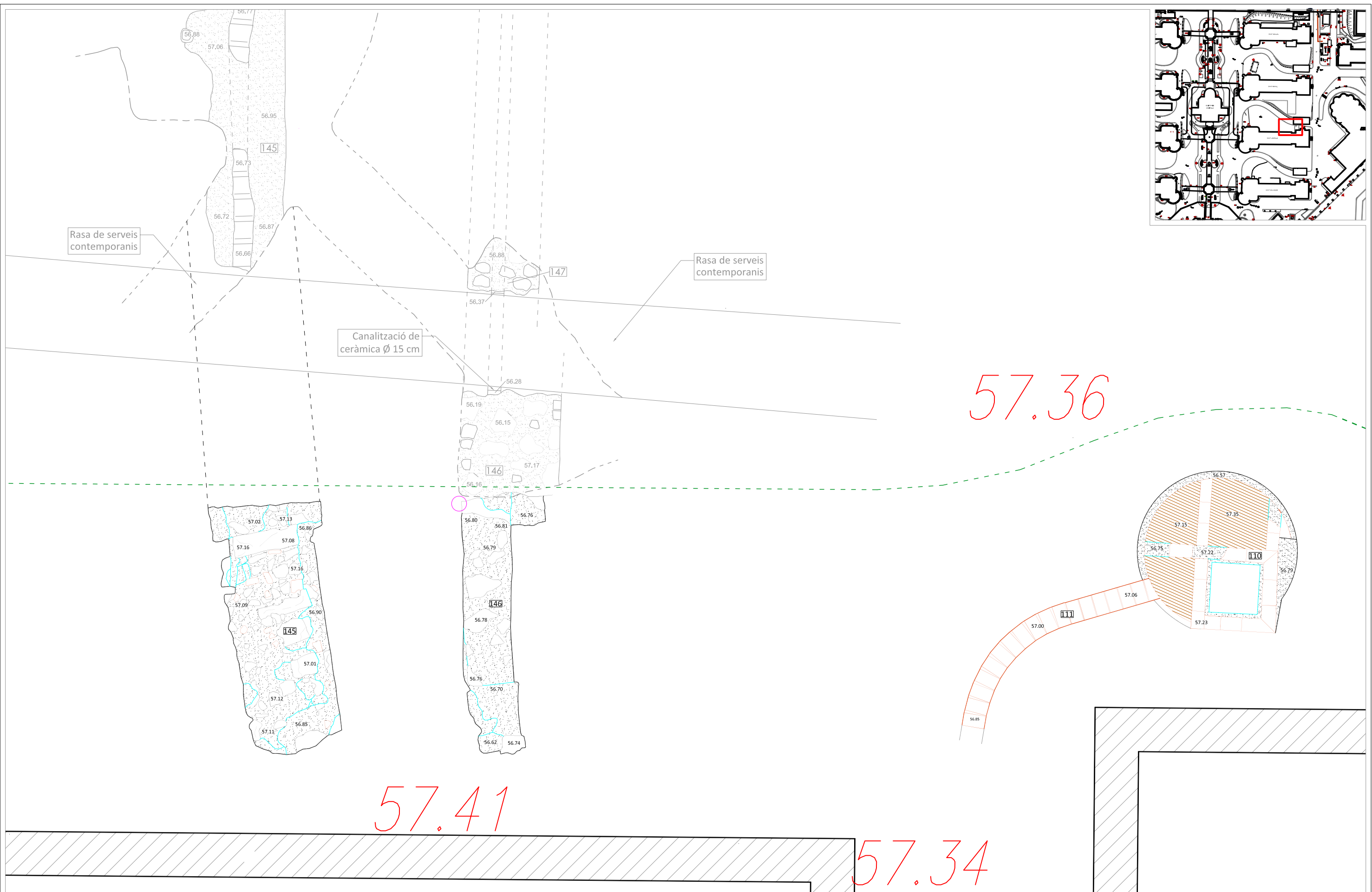
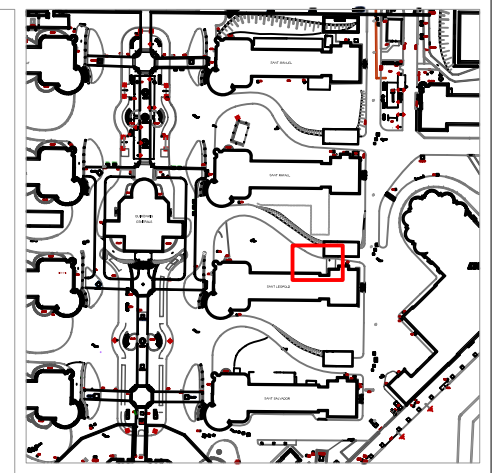

Unitats estratigràfiques negatives

Cotes altimètriques

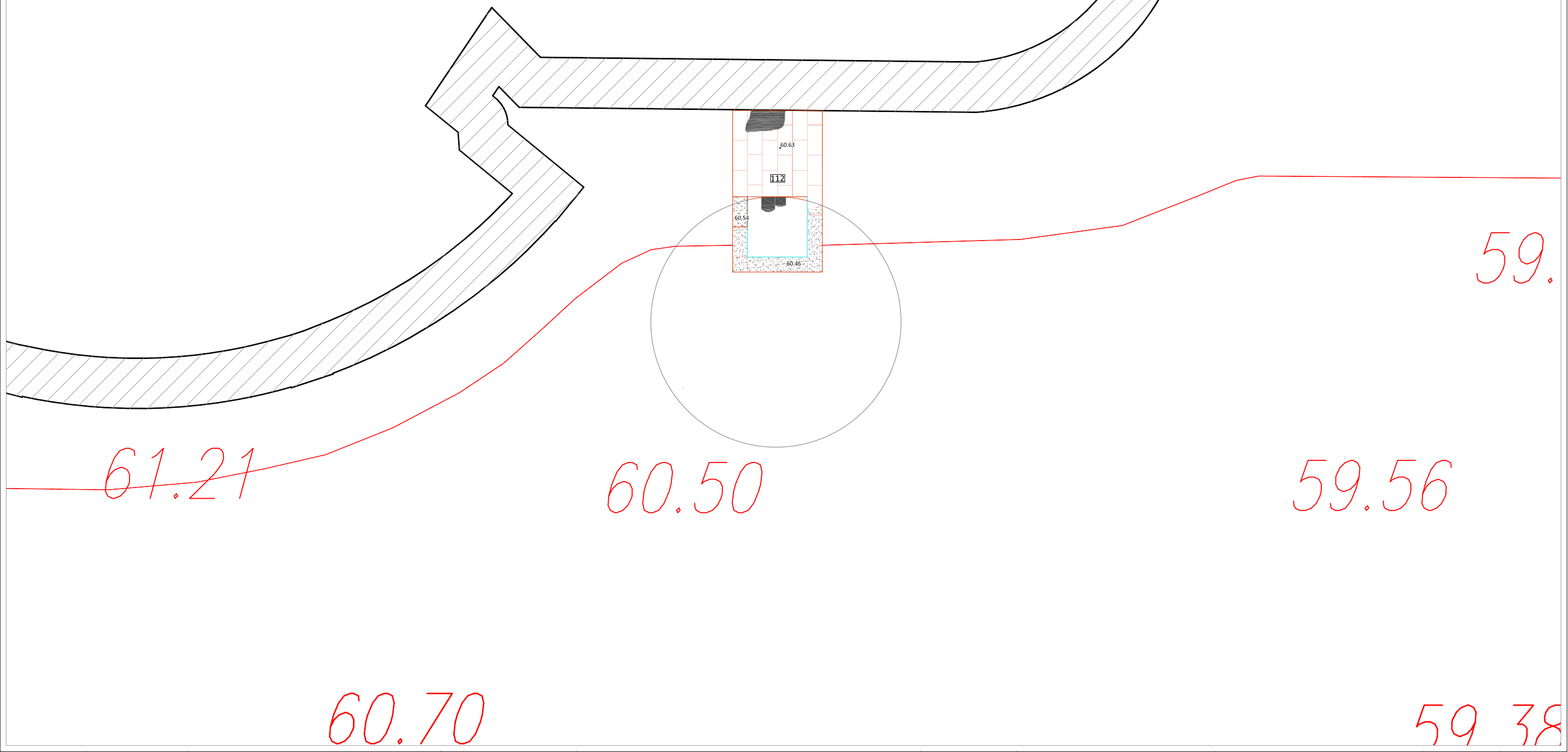
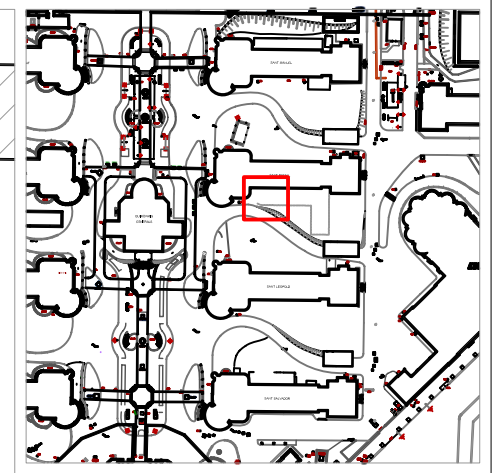

Sant Leopold

En color gris, estructures localitzades en la intervenció 025/12 (Núm. Exp. Dept. Cultura: 437 K121 NB 2012/3-8541)

Sant Rafael

Intervenció arqueològica

Hospital de la Santa Creu i Sant Pau – urbanització pavelló
de Sant Rafael i Sant Leopold
Barcelona, El Barcelonès

Actium®

ANNEX 4. UNITATS ESTRATIGRÀFIQUES

INTERVENCIÓ	CODI BCN	UE	100		
HSCSP - Urbanització St Leopold - St Salvador	081/13				
MUNICIPI I COMARCA	ANY	ZONA/ÀMBIT			
Barcelona, Barcelonès	2013				
TIPUS	FET/ESTRUCTURA	SECTOR			
Positiva					
DEFINICIÓ	Z SUP	Z INF	POTÈNCIA		
Estrat d'anivellament	0,00	0,00	0,00		
COBREIX		TALLA		FARCEIX	
COBERT PER		TALLAT PER		FARCIT PER	
S'ADOSSA		IGUAL A			
SE LI ADOSSA		S'UNEIX A			
INTERPRETACIÓ	OBSERVACIONS				
Nivell de circulació actual					
CRONOLOGIA	Segle XX				

INTERVENCIÓ	CODI BCN	UE	110		
HSCSP - Urbanització St Leopold - St Salvador	081/13				
MUNICIPI I COMARCA	ANY	ZONA/ÀMBIT			
Barcelona, Barcelonès	2013				
TIPUS	FET/ESTRUCTURA	SECTOR			
Estructura					
DEFINICIÓ	Z SUP	Z INF	POTÈNCIA		
Dipòsit	57,22	54,72	2,50		
COBREIX		TALLA		FARCEIX	
COBERT PER	100	TALLAT PER		FARCIT PER	
S'ADOSSA		IGUAL A			
SE LI ADOSSA	111	S'UNEIX A			
INTERPRETACIÓ	OBSERVACIONS				
Dipòsit / aljub					
CRONOLOGIA	Segle XX				

INTERVENCIÓ	CODI BCN	UE	111		
HSCSP - Urbanització St Leopold - St Salvador	081/13				
MUNICIPI I COMARCA	ANY	ZONA/ÀMBIT			
Barcelona, Barcelonès	2013				
TIPUS	FET/ESTRUCTURA	SECTOR			
Estructura					
DEFINICIÓ	Z SUP	Z INF	POTÈNCIA		
Claveguera	57,06	57,06	0,00		
COBREIX		TALLA		FARCEIX	
COBERT PER	100	TALLAT PER		FARCIT PER	
S'ADOSSA	110	IGUAL A			
SE LI ADOSSA		S'UNEIX A			
INTERPRETACIÓ	OBSERVACIONS				
Canalització de maons que actua de sobreeixdor del aljub UE 110					
CRONOLOGIA	Segle XX				

INTERVENCIÓ	CODI BCN	UE	145		
HSCSP - Urbanització St Leopold - St Salvador	081/13				
MUNICIPI I COMARCA	ANY	ZONA/ÀMBIT			
Barcelona, Barcelonès	2013				
TIPUS	FET/ESTRUCTURA	SECTOR			
Estructura					
DEFINICIÓ	Z SUP	Z INF	POTÈNCIA		
Canalització	57,16	57,16	0,00		
COBREIX		TALLA		FARCEIX	
COBERT PER	100	TALLAT PER		FARCIT PER	
S'ADOSSA		IGUAL A			
SE LI ADOSSA		S'UNEIX A			
INTERPRETACIÓ	OBSERVACIONS				
Estructura de pedra que incorpora al seu interior un tub ceràmic	Relacionat amb el mas Xifré				
CRONOLOGIA	Segle XIX				

INTERVENCIÓ		CODI BCN		UE	146
HSCSP - Urbanització St Leopold - St Salvador		081/13			
MUNICIPI I COMARCA		ANY		ZONA/ÀMBIT	
Barcelona, Barcelonès		2013			
TIPUS	FET/ESTRUCTURA		SECTOR		
Estructura					
DEFINICIÓ	Z SUP	Z INF	POTÈNCIA		
Canalització	56,81	56,81	0,00		
COBREIX		TALLA		FARCEIX	
COBERT PER	100	TALLAT PER		FARCIT PER	
S'ADOSSA		IGUAL A			
SE LI ADOSSA		S'UNEIX A			
INTERPRETACIÓ	OBSERVACIONS				
Estructura de pedra que incorpora al seu interior un tub ceràmic	Relacionat amb el mas Xifré				
CRONOLOGIA	Segle XIX				